

ПОГЛЯД БОГОСЛОВА ПРОХАНОВА І.С. НА ОСОБИСТІТЬ

Н.М. Марюхно

Київський національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова,
n-maryukhno10@ukr.net

Науковий керівник: доктор психологічних наук., професор

Ю.П. Чорноморець

Розвиток особистості є невід'ємною складовою життя як самої людини так і суспільства загалом. Людина не може існувати окремо від суспільства або не бути частиною соціально-політичних, економічних, культурних та інших процесів, що відбуваються в державі. У своїй діяльності людина впливає на суспільство і навпаки, тому виходячи з нинішньої ситуації, переважна більшість людей знаходиться в стані стресу. Тому і соціалізація особистості в сучасному світі відбувається дещо інакше, ніж прийнято вважати у правильному розумінні цього поняття. У розвитку людини соціалізаційні процеси набувають все більш стрімкого характеру та характеризуються більш удосконаленими навичками, що продовжують розвиватись. Цьому сприяють різні фактори, що відбуваються в сучасному суспільстві та мають безпосередній вплив на кожну особистість, особливо на дітей різного віку. На шляху свого особистісного становлення людина постійно знаходиться в пошуках «самої себе» та переживає велику кількість негативних емоцій, що залишають відбиток на її свідомості та сприйнятті навколишнього середовища.

Нині, ми живемо в епоху інноваційних технологій та нескінченного потоку різноманітної інформації, що вже змінила людину як зовнішньо так внутрішньо. Слід констатувати, що людина сучасного світу постійно перебуває в стані трансформації, яка відображається в її громадській позиції, соціальній активності, ототожненні «себе» в суспільстві та інше. Так як людині притаманні нестійкість життєвих позицій та думок, процес пошуку людиною «самої себе» безперервно продовжується.

Релігія з давніх часів супроводжує людину та формує певні погляди на життя. Пошук людиною Бога є закономірним процесом, адже людина є творінням Господа. Її цінності, світогляд, релігійні переконання формують її особистість. А отже, ми можемо зробити висновок, що духовне життя кожної людини безпосередньо впливає на формування її як індивіда, особистості.

У даній статті ми розглянемо погляд богослова Проханова І.С. на особистість, яку він розглядає в контексті Священного Писання.

Отже, серед видатних постатей початку ХХ століття особливе місце займає російський релігійний діяч, лідер євангельського руху, богослов, проповідник, місіонер, викладач, поет, письменник Проханов Іван Степанович. За масштабністю його діяльність сягала не тільки території Росії, а також території України, Білорусії та інших країн. Богослов мріяв про духовну Реформацію, яка завдяки проповіді Євангелія здатна змінити окремо кожну людину.

Майбутній лідер євангельського руху народився у 1869 році у м. Владикавказі в сім'ї молокан. Його батько та мати були віруючими. З самого дитинства Іван Степанович переймався долею бідних людей, відчував непереборне бажання допомагати нужденним. Він розумів цінність людського життя і жадав приводити людей до Христа, бо тільки в ньому людина могла знайти душевний спокій. Разом з родиною відвідував церкву та приймав участь у служінні. У 1886 році Проханов І.С. прийняв Христа в своє серце, а через два роки вступив до Технологічного інституту в Санкт-Петербурзі. Згодом отримав освіту інженера, але через переслідування був змушений на деякий час виїхати закордон. В Європі декілька років Іван Степанович вивчав богослов'я та відвідував лекції відомих на той час богословів. Повернувшись в Росію, розпочав активну духовну роботу серед невіруючих [1, с.27,43]. Результатом його роботи стало написання великої кількості християнських пісень, віршів, статей, програм, проектів, проповідей та ін. Все своє життя лідер євангельського руху присвятив втіленню своїх богословських ідей у різних

сферах життєдіяльності, особливо переймався спасінням людей та захистом їх прав.

Але, варто зазначити, що до покаяння та хрещення по вірі Іван Степанович намагався відшукати істину та ціль життя. Він почав вивчати філософів-песимістів – Шопенгауера, Гартмана та інших в надії віднайти відповіді на життєві запитання. Натомість, даний пошук призвів його до душевних страждань та повного розчарування. Юний Проханов І.С. пережив песимістичність своїх міркувань та думок, які майже не позбавили його життя. Але саме у Слові Божому він знайшов відповіді на свої запитання та зрозумів сенс свого життя та життя інших людей, який полягає у присвяченні свого життя Господу, бо саме він є джерелом існування людини: «І створив Господь Бог людину з пороку земного. І дихання життя вдихнув у ніздрі її, – і стала людина живою душею» (Буття 2:7). Поставивши перед собою певні життєві цілі, проповідник вирішив слідувати за Христом Ісусом та звіщати Євангеліє різним народам. Тому спасіння кожної людини як окремої особистості, її духовне відродження, оновлення є одним із пріоритетних питань в богослов'ї Проханова І.С.

Богослов розумів гріховну природу людини та бачив корінь всіх проблем держави, які полягають у відсутності духовності та неприйнятті Ісуса Христа як Спасителя всього світу. Саме глибока віра Проханова І.С. та його розуміння Євангелія стали його дороговказом та міцною основою проповідницької діяльності. Його проповіді кардинально змінювали життя людей, відкривали істину та основне призначення життя людини. Тільки віра змінює людину внутрішньо та зовнішньо та дає можливість кожному прожити праведне життя, виконуючи заповіді та настанови Господні.

При покаянні людина отримує Духа Святого, а отже підсвідомо, незалежно від зовнішніх факторів, починає змінюватись зсередини. Людина набуває нових якостей, її звички та повсякденне життя зазнають змін. Відбувається переоцінка цінностей всіх сфер життя. Про такі зміни в житті

людини богослов написав у своїй програмній статті «Новая или Евангельская жизнь».

Дана стаття була надрукована у першому номері періодичного журналу «Християнин» у 1925 році, який призначався для тих, хто шукає істину і любить Господа. Журнал видавався під керівництвом Проханова І.С. та об'єднував навколо себе віруючих різних напрямлень. В основі видання даного журналу був закладений принцип християнства – заклик до благочестивого життя [2].

На основі аналізу даної програмної статті ми коротко висвітлимо позицію Проханова І.С. щодо особистості, життя якої повинно бути благочестивим та праведним у Господі. І перше, на що звертає увагу богослов, стосується внутрішнього стану людини, який характеризується зневірою та душевними стражданнями. Такий стан людини він називає песимізмом і наголошує на тому, що багато віруючих християн є песимістами. Саме він робить людину слабкою та схильною до необдуманих вчинків. Такі люди дивляться на майбутнє наче крізь чорні окуляри, а їх серце переповнює печаль. Оптимізм же, навпаки, вказує дорогу з тьми до світла і робить людину сильнішою та спроможною подолати все зло цього світу. Оптимізму людині здатна надати віра в нашого Господа Ісуса Христа, бо вчення Ісуса є чистий оптимізм [1, с. 11-12]. На його думку, саме песимізм позбавляє людину можливості адекватно мислити та віддалятися від Бога.

Слід зазначити, що особистість богослов розглядав з точки зору Слова Божого у всіх її життєвих аспектах. Починаючи з гріхопадіння Адама і Єви, людина стала рабом гріха та похоті. Бог створив людину особистістю, надавши певної індивідуальності, неповторності, унікальності. Головне – дав право вибору, свободу дій. Але людина дотепер не вміє користуватись даною благодаттю Божою. Мінливість цього світу, лукавство людей, пагубні звички, жадібність, злість, обман, ненависть, вбивство, ворожіння та ідолослужіння заповнили розум людини й віддалили її від Творця. Диявол постійно претендує на душу людини, його мета зрозуміла – завдати душевного болю,

ввести в оману, погубити та вбити. Людям споконвіку було важко протистояти гріху, але свідомо ж людина прагне свого Творця, але зрозуміти та прийняти істину можуть, на жаль, не всі. Людина намагається висунути безліч протиріч та помилкових суджень, розглядаючи духовні питання поверхнево.

Проханов І.С. бере на себе сміливість вказати філософам та моралістам світу на їх небажання розібратись в істинному сенсі християнства, адже вони проповідують просту мораль, яка полягає в тому, що людина повинна досягти моральності шляхом «виправлення», шляхом посилення своєї волі, самовдосконаленням та праведністю. Також Проханов І.С. вказує на те, що до них приєдналися керівники світових історичних церков, які, захопившись мудрістю, пропустили просту істину Христа, зовсім забули вчення про духовне відродження та проповідують те саме «виправлення» як спосіб вирішення корінного питання духовного життя людини. Богослов зазначає, що Євангельське християнство несе в світ велике вчення Євангелія про повне та постійне оновлення людського життя і в цьому, на його думку, велика сила Євангельського руху [3, с. 102]. Він переймався духовним станом народу, вказуючи на необхідність повернення до першоапостольського вчення. Проповідь Слова Божого розкриває істину, а духовне відродження людини веде до нового євангельського життя, яке є протиположністю гріховному зі всіма його пороками.

Тому, на думку богослова, нове життя повинно бути розумним. Життя стає розумним з того часу, відколи людина за допомогою Євангелія починає розуміти сенс свого життя. А це означає, що людина повинна жити для Бога, який є джерелом життя. Тоді розумне життя будується не на матеріальній основі, а на духовній. Головним же пріоритетом є турбота про душу [3, с. 103]. Зауважимо, що саме з моменту пізнання людиною Бога вона починає жити розумним життям.

Російський філософ М. Бердяєв зазначав, що світ знаходиться передусім у нестерпному духовному положенні. У небезпеці опинилось саме існування духовного життя, бо люди живуть в світі безумства. Від жадоби до життя та від

любіві до цього світу, останній втратив рівновагу. Світом оволодів полідемонізм, від якого християнство свого часу позбавило людство. Тому в світі має розкритись нова християнська духовність. Саме від цієї духовності буде залежати доля всього світу та людини [4, с. 223-224]. Дійсно, духовне життя людей знаходиться на досить низькому рівні, яке проявляється у незнанні Священного Писання, що призводить до нерозуміння істинності віри в Ісуса Христа. Люди нехтують відвідуванням Недільних богослужінь та не надають особливої уваги своєму молитовному життю. Тому таке життя не є розумним.

Далі, богослов виділяє досить важливу якість нового життя, яке повинно бути тверезим. Бо нерідко старе життя людини нерідко буває сповнене різного роду засобів, що одурманюють розум. Наслідки вживання таких засобів призводять до божевільних вчинків, злочинів, а також розпаду сімей. Але, як зауважує, богослов, якщо життя людини розумне, то вона відчуває певну відразу до алкоголю та різного роду одурманюючих засобів. Тверезий спосіб життя та світлий стан духу християнина сприяє підвищенню його працездатності [3, с. 106]. Християни є прикладом спокійного та мирного життя, сповненого любові. Якщо людина духовно здорова та сповнена Духа Святого, вона не буде вживати вино або інші спиртні напої, бо Дух Святий спонукає до вчинків святості.

Також нове життя повинно бути чистим, адже старе життя переповнене гріхом. Думки людини, її почуття, серце та розум підконтрольні гріху. Але в момент оновлення кров Ісуса Христа очищає людину від усяких гріхів та вад. Разом з очищенням думок, почуттів, розуму та серця людини, відбувається очищення її слів, звичок та занять. Зміни внутрішні призводять до змін зовнішніх. Починає простежуватись охайність в одязі, оселі та повсякденному житті [3, с. 107].

Богослов стверджує, що людина, яка живе в гріху, не може бути щасливою та радісною. Натомість нове життя веде до кінцевої цілі життя, а Євангеліє наповнює серце істинною радістю та щастям. Така радість є

досконалою. Ісус Христос говорив: «Радійте та веселіться, - нагорода – бо ваша велика на небесах! (Мт.5:11). Учні Христа також раділи новому життю [3, с. 108]. Віруючі люди дивляться в майбутнє, в якому свою надію покладають на Бога, який є їх Спасителем та Вчителем.

Також ознакою нового життя є святість. З моменту отримання нового життя людина встає на шлях боротьби з гріхом, йдучи шляхом освячення. У Слові Божому написано: «Будьте святі, – Я – бо святий! (1 Пет.1:16). Віруюча людина може прагнути до своєї власної святості та святості Небесного Батька. При такому ідеалі будь-який гріх на землі втрачає для людини принадність [3, с. 109].

Наступна ознака є близькою до попередньої, адже нове життя має наближуватись до досконалості. Ідеалом досконалості є Христос і саме ми, як його учні, брати та сестри, маємо у всьому наслідувати свого Господа (Мт. 5:48) [3, с.110].

Останньою характерною ознакою нового життя, на думку богослова, є життя прекрасне. Долаючи гріх, людина змінюється та вдосконалюється, стаючи прекрасною всередині та ззовні. Зрештою, наступає духовна гармонія, яка вдосконалює духовний світ таких людей. Надихаючись Євангельською істиною, люди будуть відрізнятись красою від тих, хто живе гріховним життям [3, с. 111]. Виходячи з того, що Проханов І.С. захоплювався красою та величчю природи, мав досить розвинене почуття смаку та був чудовим поетом і письменником, така ознака нового життя є досить важливою. Саме віруючі християни – оптимісти здатні своїм життєвим прикладом показати життя в Ісусі Христі.

Таким чином, ми коротко розглянули погляд Проханова І.С. на особистість. Богослов був переконаний в тому, що для людини її духовне відродження та прийняття Ісуса Христа як Спасителя є початком нового євангельського життя, яке буде змінюватись разом з людиною. Такі зміни людини будуть впливати на її суспільне життя та на інші сфери

життєдіяльності. Тому кожна людина має піклуватися про своє духовне життя, шукаючи істину в Ісусі Христі.

Література:

1. Проханов И.С. В котле России. М., «Протестант», 1993, 256 с.
2. Христианин – журнал Проханова (1925 г.) URL: <http://esxatos.com/hristianin-zhurnal-prohanova-1925-g>
3. Проханов И.С. Новая или Евангельская жизнь. Том II. М., Христианский центр «Логос», 2009. 240.: (Серия «Христос для России»).
4. Бердяев Н.А. Дух и реальность. Николай Бердяев; вступ. ст. и сост. В.Н. Калужного. М.: АСТ; Харьков: Фолио, 2006. 679 с.